

ADRENERJİK SİSTEM İLAÇLARI

1895 te **Edward Schäfer** (University College London), böbrek üstü bezi ekstraktının hipertansiyon yaptığını gözlemledi.

1895 te Polonyalı fizyolog **Napoleon Cybulski** tarafından böbrek üstü bezinin ekstraksiyonu ile e.e.

20 Nisan 1896 de Amerika'da göz doktoru **William H. Bates** tarafından göz ameliyatlarında kull. Keşfedildi.

1899 da **John Jacobs Abel** (Johns Hopkins Üniversitesi), izolata epinefrin dedi.

1900 de Japon **Jökichi Takamine** ve asistanı **Keizo Uenaka**, birbirinden bağımsız, adrenalini keşfetti.

1901 de Takamine , öküz ve koyun böbrek üstü bezinden elde ettiği saf izolata adrenalin dedi.

1904 te **Friedrich Stolz**(Alman) ve **Henry Drysdale Dakin** (İngiliz), laboratuvarında sentez etti.

Parke, Davis & Co cocaine with adrenalin.

(Anaesth Intensive Care 2017 | 45:3)

Doğal kaynaklı ve sentetik Adrenalin etki farkı:

stereokimyasal neden ilaç reseptör etkileşiminde stereoselektivite önemi.

Sempatik sinir sistemi uyarılması:

- Kalpte hızlanma
- Bronşlarda dilatasyon
- Barsak peristaltizminde azalma
- Arteriyel basınçta yükselme
- Bazı kan damarlarında konstriksiyon (kontraksiyon).

Benzer etkileri gösteren maddeler: **SEMPATOMİMETİKLER**

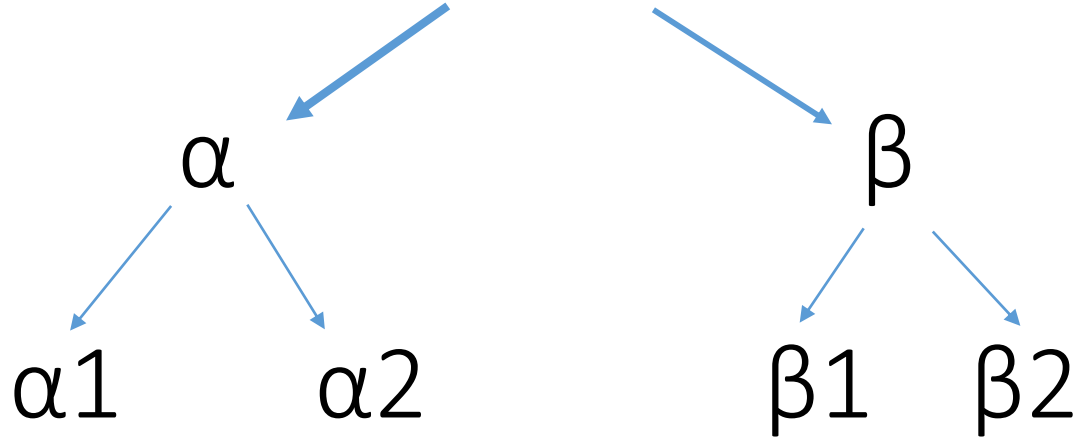
KATEŞOLAMİN benzeri β -Amino fenil etan türevleri.

Sempatik eksitasyonun tam tersine **SEMPATOLİTİK** etki ve

bu etkiyi gösteren maddeler **Sempatolitikler**

ADRENALİN iki etkiyi birlikte içerir.

Adrenerjik reseptörler tek tip değil:

- **Noradrenalin** → Post gangliyoner fazda sentez edilir.
Düz adaleli efektör organın sinirsel uyarı plağında serbest hale geçer → ilgili reseptör ile etkileşir.

- **Adrenalin** → Böbrek üstü bezinde sentez edilir.

Doğrudan dolaşıma geçer ve etki gösterdiği organ hücrelerinde reseptörlerle etkileşir.

Sempatik ve parasempatik sistem aktivasyonunun cesitli organlardaki etkileri

Efektör organ	Parasempatik etki	Sempatik etki	Adrenerjik reseptör tipi
Göz			
Radiyal kas, iris	-	Kasılma (midriyazis)	α_1
Sifinkter kası	Kasılma (miyozis)	-	
Siliyer kas	Yan bakış için kasılma	-	
Gözyaşı bezleri	Salgılaşma artışı	-	
Kalp			
Sinoatriyal düğüm	Kalp atım hızı yavaşlar	Kalp atım hızı artar	β_1
Atriyum	Kasılma azalır	Kasılma artar	β_1
Atriyoventriküler düğüm	İletim hızı azalır	İletim hızı artar	β_1
Ventriküller	-	Kasılma artar	β_1
Kan damarları			
Deri, mukoza	-	Kasılma	α_1
İskelet kası	-	Kasılma	α_1
	-	Gevşeme	β_2
Karın içi organlar	-	Kasılma	α_1
Koroner arterler	-	Kasılma	α_1
	-	Gevşeme	β_2
Beyin	-	Kasılma	α_1
Üreme organları	Gevşeme	-	
Böbrek	-	Kasılma	α_1
Toplar damarlar	-	Kasılma	α_1
Gastrointestinal sistem			
Tükrük bezleri	Yoğun seröz sekresyon	İnce müköz sekresyon	α_1
Barsak salgısı	Sekresyon artar	Amilaz aktivitesi artar	β_1
Safra kanalı	Kasılma	Gevşeme	β_2
Hareket ve tonus	Artar	Azalır	α_2, β_2
Sifinkter	Gevşeme	Kasılma	α_1
Pankreas			
Endokrin	-	İnsülin salınımı azalır	α_2
		İnsülin salınımı artar	β_2
Bronş sistemi			
Kas	Kasılma	Gevşeme	β_2
Salgı bezleri	Gevşeme	İnhibisyon	β_1
Deri			
Ter bezleri	-	Salgı	Kolinerjik
Böbrek ve idrar yolları			
Renin salgılanması	-	Artar	β_1
İdrar kesesi duvarı kası	Kasılma	Gevşeme	β_2
Sifinkter	Gevşeme	Kasılma	α_1
Seks organları			
Uterus	-	Kasılma	α_1
		Gevşeme	β_2
Metabolizma			
Karaciğer	Glikojenezis	Glikojenoliz artar	β_2
		Glükoneogenez artar	β_2
Yağ hücreleri	-	Lipoliz artar	β_1
İskelet kası	-	Glikojenoliz artar	β_2

Organ	Reseptör	Aktivite
Kalp	β_1	Kalp frekans artışı Kontraksiyon artışı Çalışma hızı artışı
DAMARLAR		
İskelet adale d.	$\alpha_1 + \beta_2$	Kontraksiyon+dilatasyon
Beyin d.	α_1	Kontraksiyon
Cilt ve mukoza d.	α_1	Kontraksiyon
Kalp d.	$\alpha_1 + \beta_2$	Kontraksiyon+dilatasyon
Böbrek ve karın içi d.	α_1	Kontraksiyon
BRONŞLAR		
Bronş adaleleri	β_2	Rölaksasyon
Bronş bezleri	β_1	İnhibisyon
BARSAK adaleleri	β_1	Rölaksasyon

α reseptörler, post gangliyoner fazda sentez edilen NORADRENALİN ile etkileşirler

β reseptörler, ADRENALİN ve İZOPRENALİN ile etkileşirler.

β_1 reseptörler, Dobutamin;

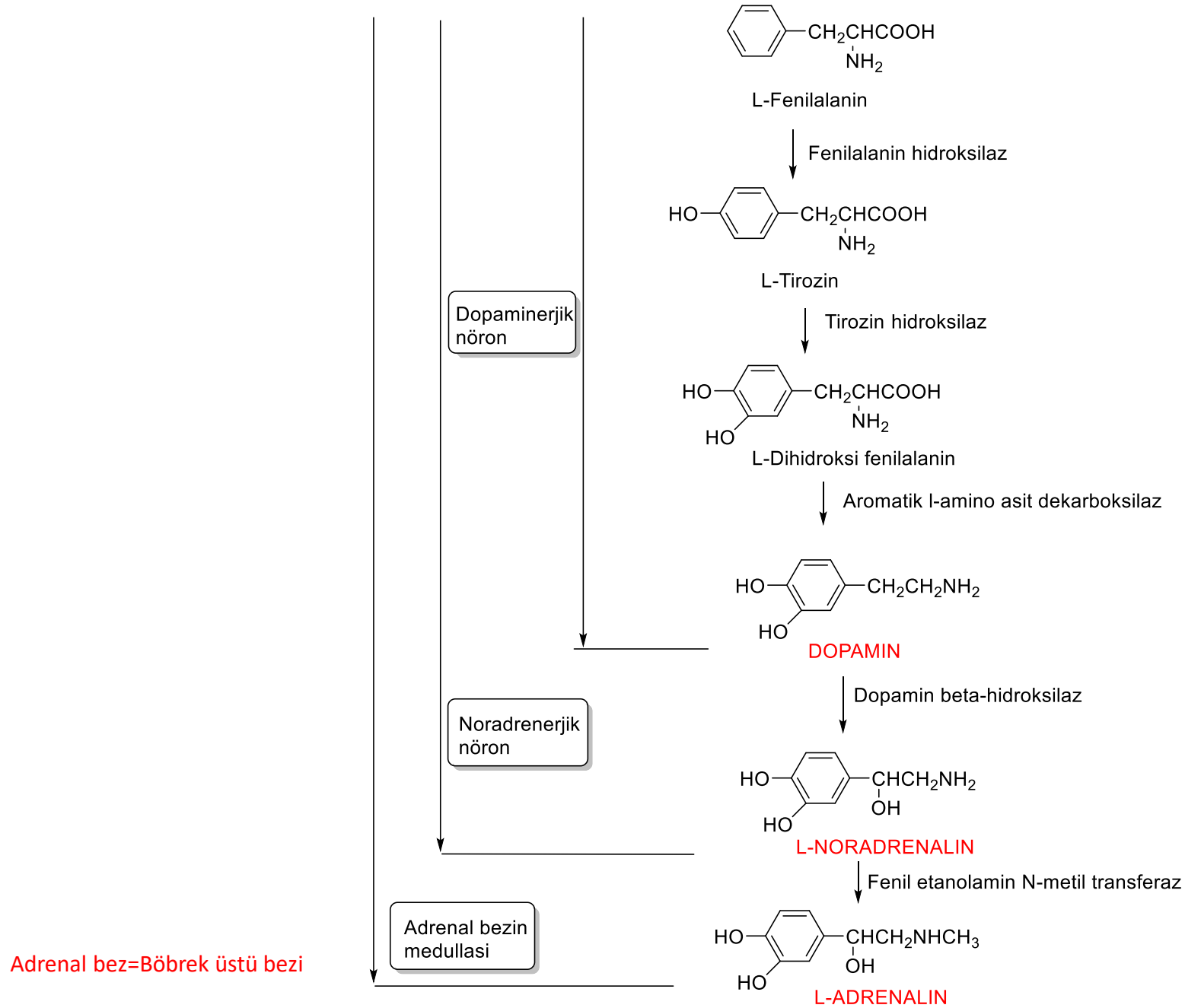
β_2 reseptörler, isoxsuprin, salbutamol, orciprenalin, terbutalin ile etkileşir.

GENEL:

β_1 reseptörler $\Rightarrow$ KARDİYAL RESEPTÖRLER

β_2 reseptörler $\Rightarrow$ BRONŞİYAL RESEPTÖRLER

Sempat-Adrenal nöromedyatörlerin Biyosentezi

ADRENERJİK SİSTEM İLAÇLARI

I-SEMPATOMİMETİKLER

- a) Direkt Etkili Sempatometikler
- b) Endirekt Etkili Sempatometikler

II-SEMPATOLİTİKLER

I-SEMPATOMİMETİKLER

a) Direkt Etkili Sempatomimetikler

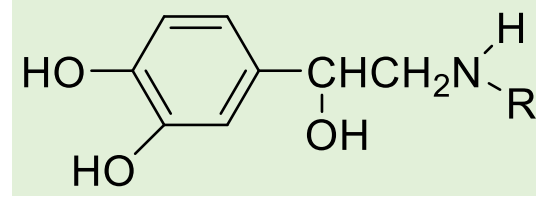
A-Adrenalin Grubu

1-Difenolik Türevler (Kateşolaminler)

2-Monofenolik Türevler

B-İmidazolin Türevleri

Kateşolaminler

	R	Adı	
Böbrek üstü medullasında biyosentezi sağlanan kateşolaminler, medullada konsantre edilir. Oranları: %90 Adrenalin %10 Noradrenalin %0.1 İsoiprenalin	-H	Noradrenalin (Norepinefrin) HCl, (Arterenol) Bitartarat, (Levophed)	α → Periferik etki
	-CH ₃	Adrenalin (Epinefrin) HCl, (Adrenalin amp. Dyspne-Inhal Konjekta)	β ₁ → Kalpte etki Kardial R.
		İsoiprenalin SO ₄ ⁻ (Aludrin)	β ₂ → Akciğerlerde etki Bronşiyal R.

Ahlquist → Sterik farklılıkları olan kateşolaminlerle etkileşen reseptör farklı → Farmakolojik sonuçlar farklı olacaktır.

Farklı reseptöre ilgi a- Kimyasal yapı farkı
doğal sonucu olarak

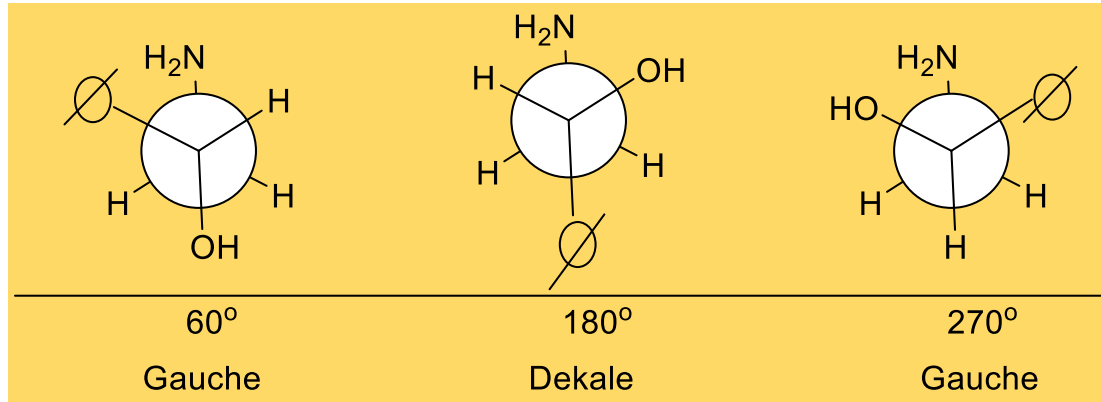
b- Farklı fizikokimyasal özellikler

* »N»a bağlı alkil grubu farklılığı → **Bazisite**
Çözünürlük büyük fark yok.

O halde?

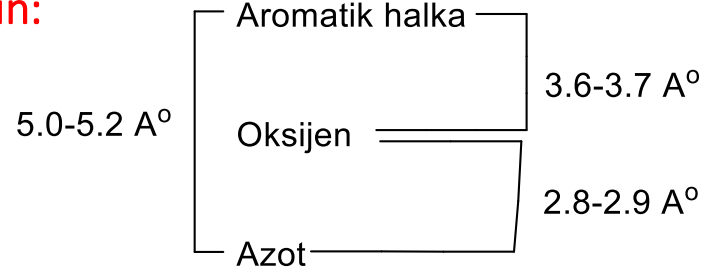
- Kateşolaminlerin konformasyonel özellikleri **^1H NMR spektral incelemeler, kuantum mekanik hesaplamalar** ile aydınlatılmıştır:

C---C yan zincir ROTAMER'ler verir:

Pullmann ve arkadaşları Fenil etil amin türevleri için
Gauche ve Dekale stabil

Beta adrenerjik reseptörler için:

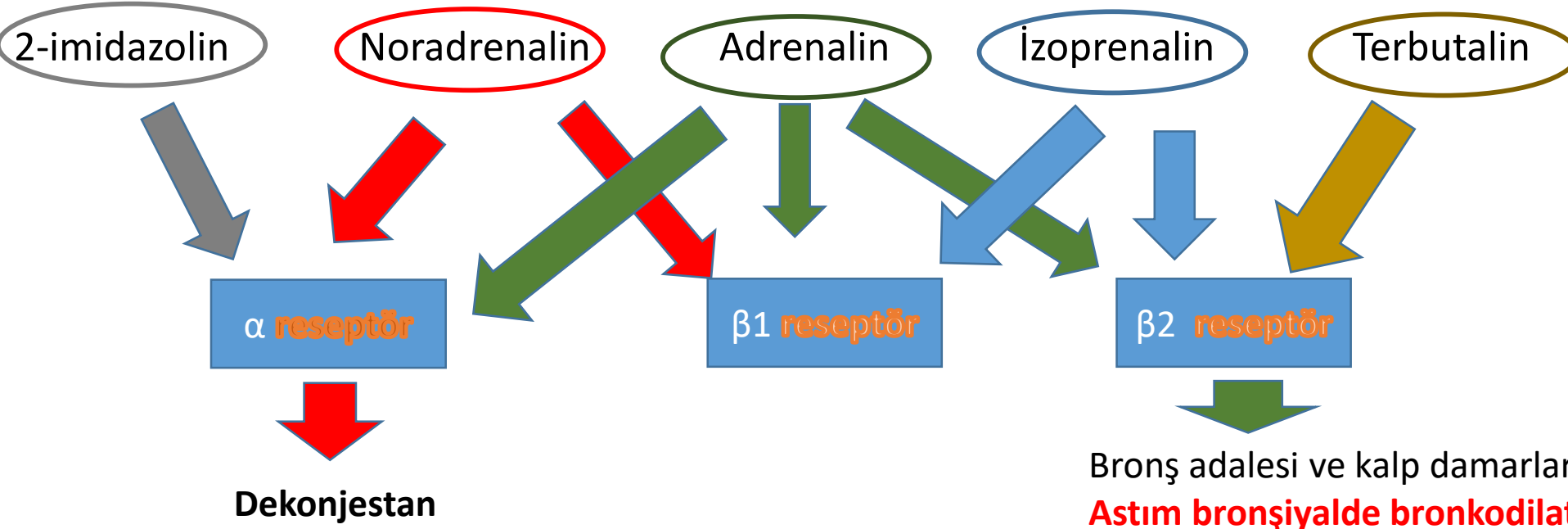

Courriere ve ark. α adrenerjik reseptörler $\Rightarrow$ Gauche

(Adrenalin)

β adrenerjik reseptörler $\Rightarrow$ Dekale

(İzoprenalin)

Ortak ve benzer yapı bölümüne rağmen farklı reseptör ile etkileşim farklı farmakolojik aktivite
 $\downarrow$
Farklı tedavi amacı ile kullanım

Kateşolaminler asimetrik «*C» atomu taşır: Enansiyomerler verir.

Reseptörlere karşı stereoselektif etkili enansiyomerler:

	İzafi değer	Aktivite (-)/(+) oran
D-(-)-Adrenalin L-(+)-Adrenalin	58.3 1.3	45
D-(-)-Noradrenalin L-(+)-Noradrenalin	1 0.014	70
D-(-)-İzoproterenol L-(+)-İzoproterenol	270 0.33	800

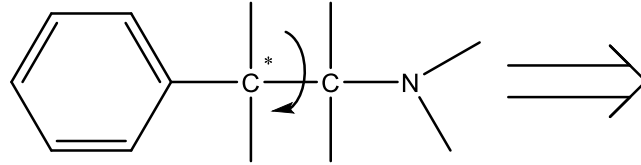
Adrenerjik etkiden sorumlu moleküler özellik: Enansiyomer konfigürasyonu değil.

Fenil etil amin iskeleti temel şart

Ortak iskelet

Fizyolojik şartlarda
2-Feniletilamonyum

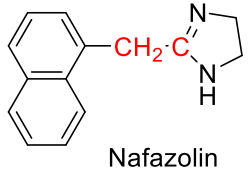
Φ.....Bazik 'N' atomu

2 «C» olan bir zincir

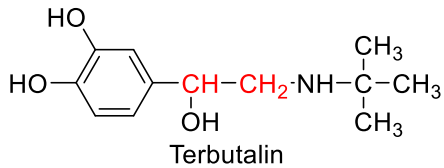

- zincir uzunluğu
- «N» atomunun alkilasyonu aktivite optimizasyonunda önemli

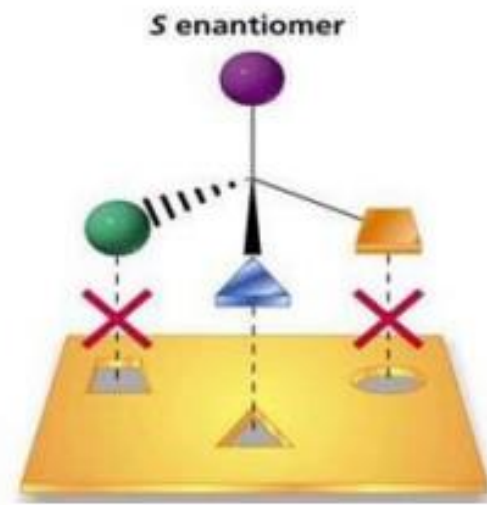
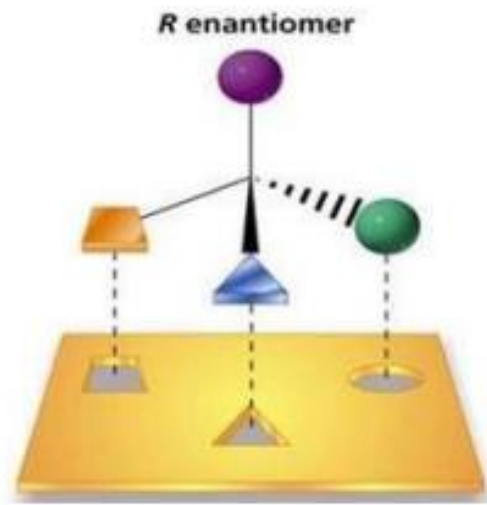
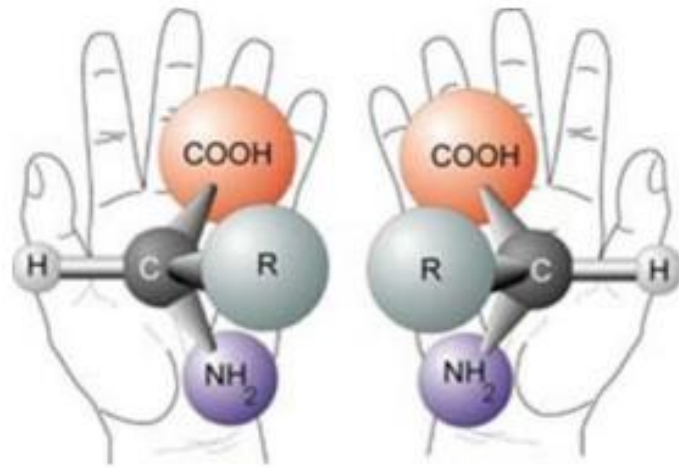
Nafazolin

→ α1 reseptöre etkili

Terbutalin

→ β2 reseptöre etkili

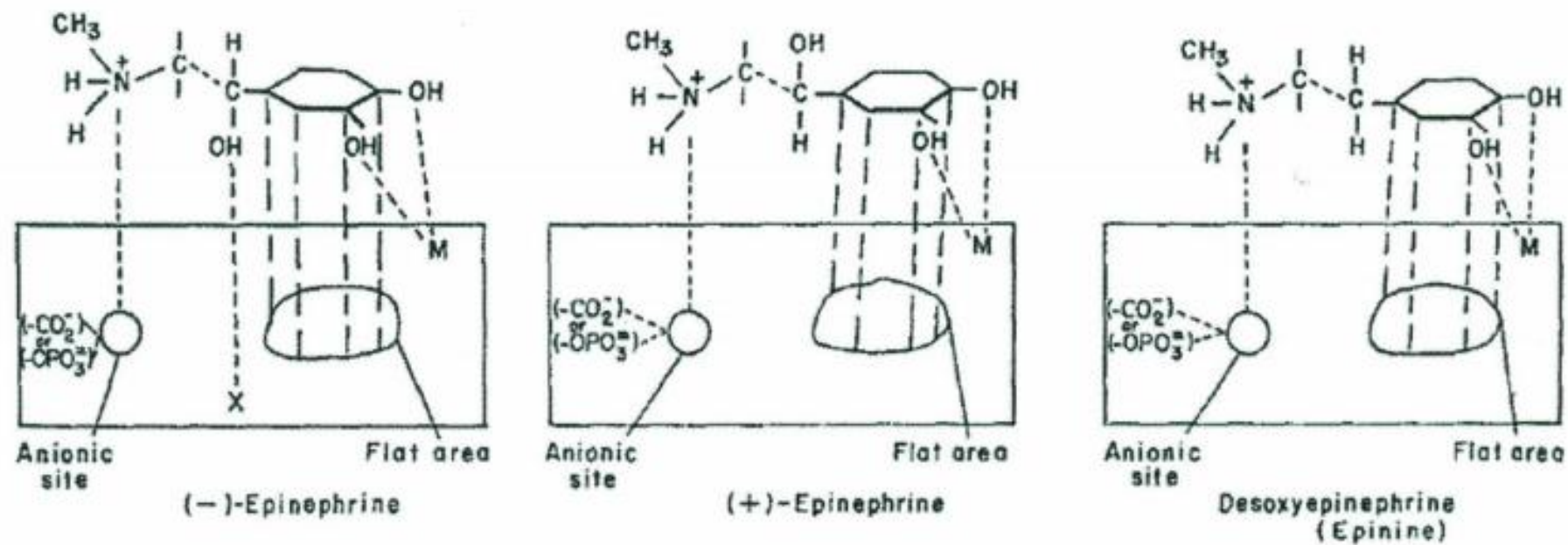
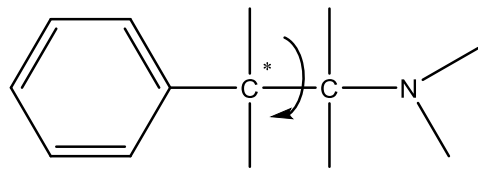
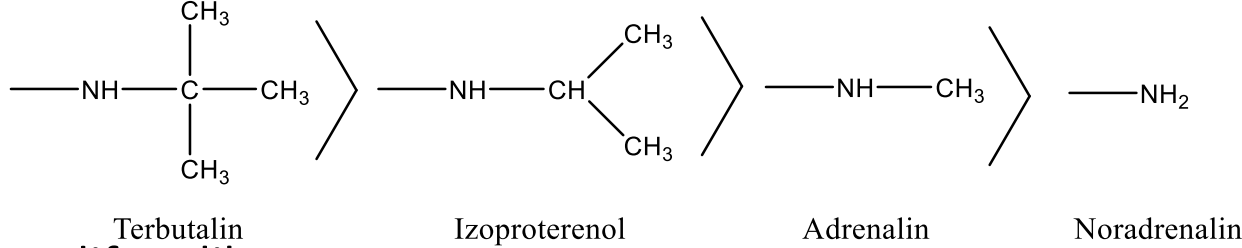

Fig. 3. Suggested interactions of (+)- and (-)-epinephrine and desoxyepinephrine with adrenergic receptor. Original proposal by EASSON and STEDMAN (1933) and its subsequent modification by BELLEAU (1958) and BECKETT (1959). The correct orientation of β -hydroxyl of (-) isomer results in higher activity while incorrect orientation of this group in (+) isomer, or the lack of the group in desoxy derivative results in lesser but equal intensity of effect. BELLEAU (1958) postulated that anionic site may be $-\text{CO}_2^-$ or $-\text{O}-\text{PO}_3^-$ group. M-represents a probable chelation with Mg^{++} or other metal

Yapı-Aktivite İlişkileri:

* «N» grubunun alkilasyonunda deęişiklik beta reseptörlere etki gücünde fark.

• Fenil halkası -m,p difenolik

-monofenolik

sempatik reseptörlere affinite artar.

-SSS geçiş zorlaştığından → perifer lokal etki.

* Fenol grubunun 'o'- konumda olması ile sempatomimetik etki önemli ölçüde düşer.

* Fenol grubunun metilasyonu (metoksamin) bazı sempatomimetik etkileri düşürür.

* -NH₂ metilasyonu: → Primer/ sekonder amin geçişi kalan yapı idantik ise fazla farklılık göstermez (adrenalin, noradrenalin)

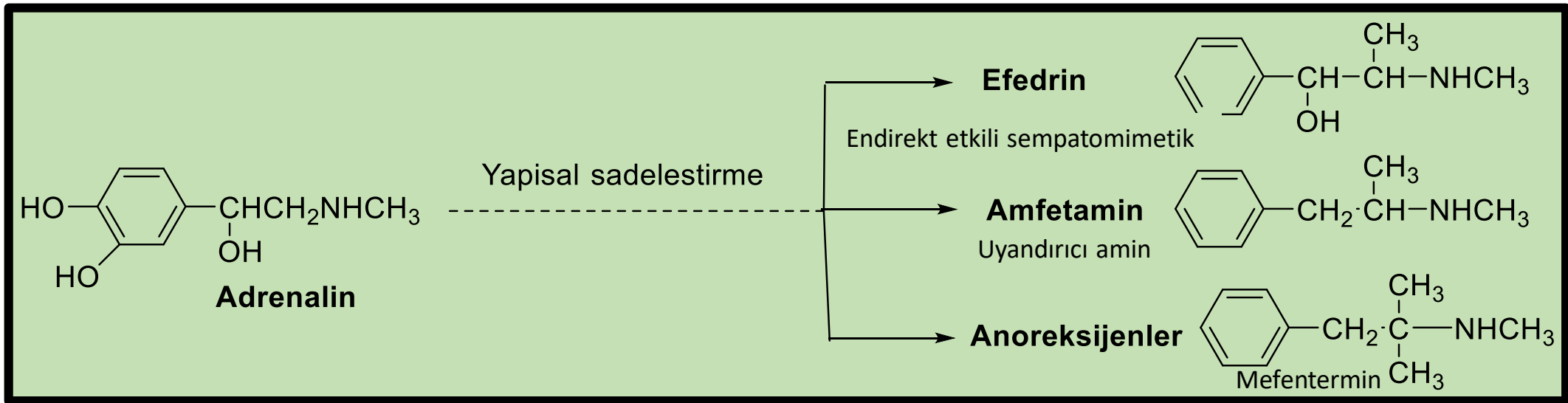
* Sec-tersiyer «C» ile «N» süstitüe edilince:

isoprenalin → hipertansif etki yok olur

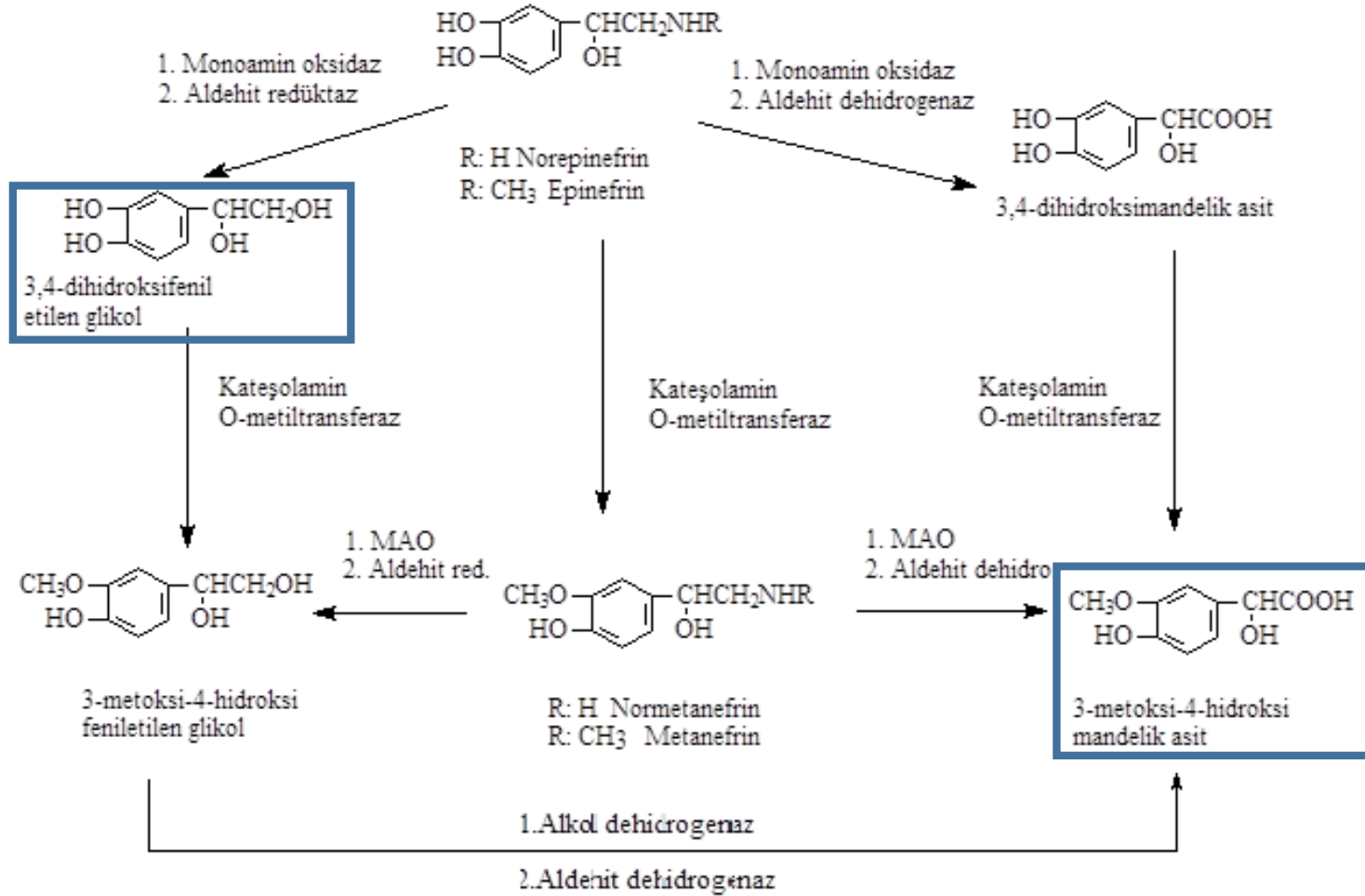
bronkodilatör etki ortaya çıkar.

Adrenalin:

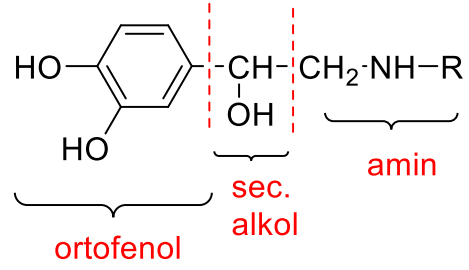

Biyotransformasyon

Norepinefrin gastrointestinal kanalda parçalandığı için oral yolla verilmez. Bitartarat tuzu ile daha kararlı enjektabl çözeltiler hazırlanabilir. Norepinefrinin biyotransformasyonunda, bileşik ilk aşamada beyin nöronlarında ve periferik dokularda oksidatif deaminasyonla bir aldehit yapısına dönüşmekte, daha sonra oluşan aldehit redüklenecek **3,4-dihidroksifeniletilen glikol** oluşturmaktadır. **Dolaşıma geçen esas metabolit, bu glikoldür.** Bu glikol, COMT ile metillenir. Metilasyon ürünü olan **3-metoksi-4-hidroksifeniletilen glikol**, alkol dehidrogenaz ve aldehit dehidrogenazla oksitlenerek **3-metoksi-4-hidroksimandelik asit**e dönüşür. Normal koşullar altında **3-metoksi-4-hidroksimandelik asit norepinefrinin temel üriner metabolitidir.**

Kimyasal ve Analitik Özellikleri

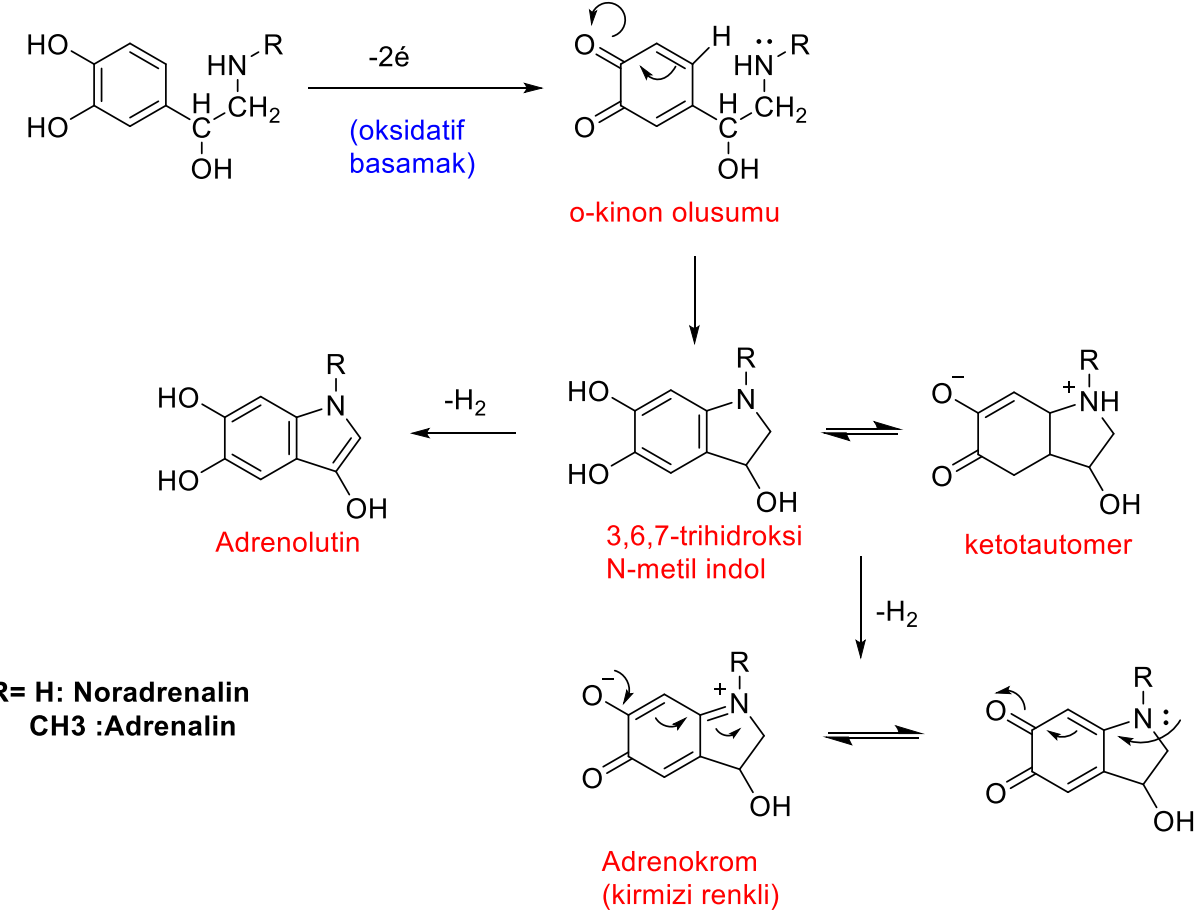
-Oksidasyon: Alkali ortam ve hava oksijeni

* hava ve ışığa hassasiyet $\Rightarrow$ renklenme

3,5-dihidroksifenil türevleri daha dayanıklı

3,4-dihidroksi fenil $\Rightarrow$ redüktör etkili $\Rightarrow$ **dihidroksi indol (kırmızı)**

aktivite kaybı

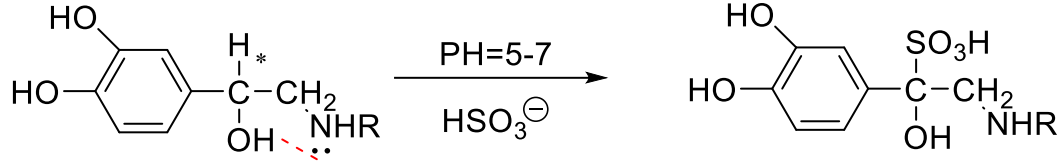

Bu reaksiyon farmakopelerde adrenalinin özel teşhis reaksiyonudur.

Noradrenalin daha yavaş, renklenme daha az alkali ilavesi ile reaksiyon hızı artar, asit ilavesi ile düşer.

Kateşolaminlerde bu oksidasyonu önlemek için Na Metabisülfid kullanır.

(göz damlaları ve enj. çözeltilerde)

sülfonlanmış türev

*Sülfid ve kateşolamin geçimsizliği

*Rasemizasyon

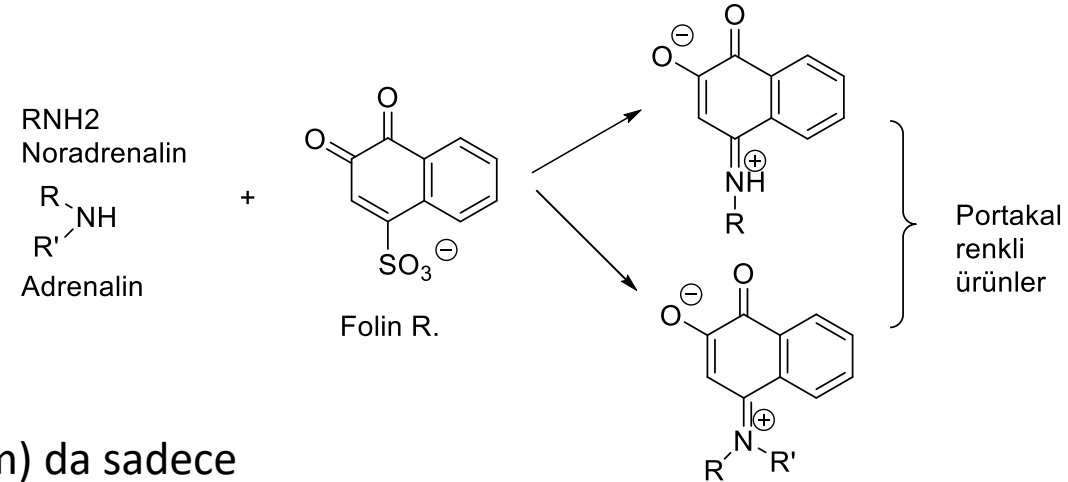
*Sülfid-Sulfat (redoks potansiyeli) **Kateşolaminlerde oksidasyona engel.**

Etkiyi azaltır

Askorbik asit, Borik asit kateşolaminlerdeki degradasyonu yeterince önlemiyor.

Analitik Özellikleri:

- Miktar tayini: UV'de λ_{max} ile.
- FeCl_3 ile karakteristik yeşil renk reaksiyonu
- 1,2-Naftokinon sülfonat (Folin reaktifi) ile:

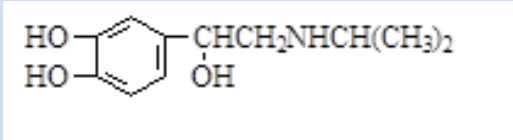
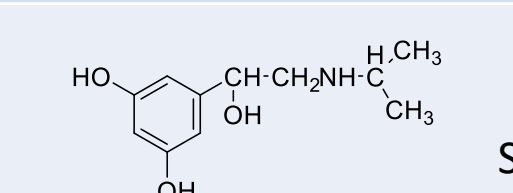
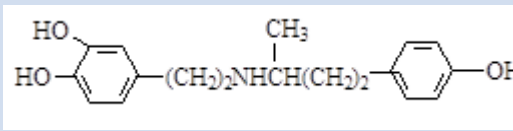
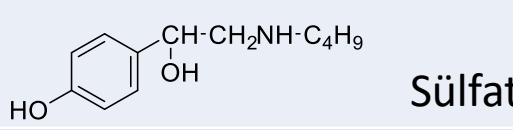
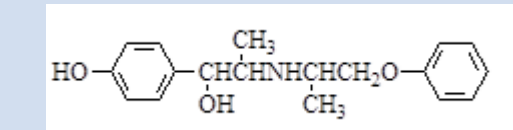
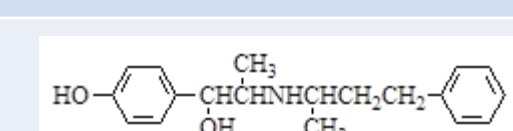
$\text{pH}=9.6$ (alkali ortam) da sadece Noradrenalin (+) reaks. verir.

USP'ye göre adrenalin içinde gayri saflık olarak noradrenalin kontrol reaks.

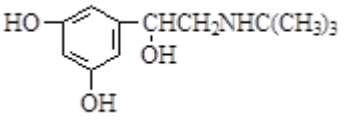
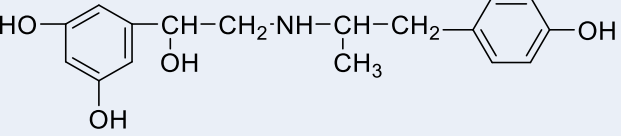
-Salisil aldehit ile verdiği ürün fluorometrik tayin

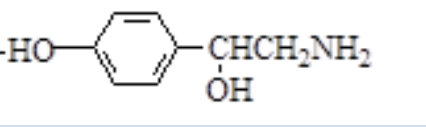
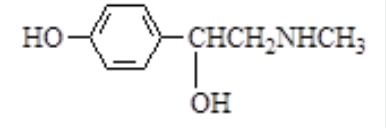
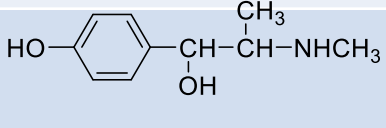
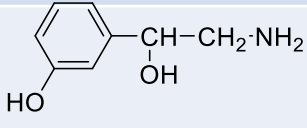
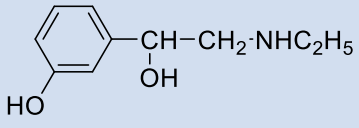
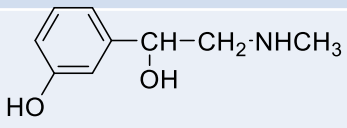
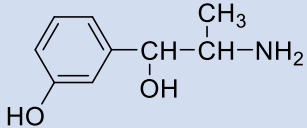
-Ninhidrin ile mavi-viyole renk reaks.

Direkt Etkili Sempatomimetikler

Reseptör türü	Formül	Adı (IUPAC, Jenerik, Ticari)
β Sempatomimetikler	β1 ve β2	
	 Sülfat	İsoprenalin (isoproterenol) ALUDRIN 1-(3,4-Dihidroksifenil)-2-izopropilamino-1-etanol
	 Sülfat	Orciprenaline (metaproterenol) ALUPENT 1-(3,5-Dihidroksifenil)-2-izopropilaminoetanol
β1	 HCl	Dobutamin DOBUTREX 3,4-Dihidroksi-N-[3-(4-hidroksifenil)-1-metilpropil]-β-feniletilamin
	 Sülfat	Bamethan VASCULAT
	 HCl	İzoksuprin DUVADILAN 1-(4-Hidroksifenil)-2-(1-metil-2-fenoksietilamino)propanol
	 HCl	Bufenin (Nilidrin) ARLIDIN, DILATOL 1-(4-Hidroksifenil)-2-(1'-metil-3'-fenilpropilamino)propanol

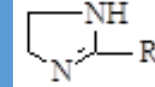
β_2 Sempatomimetikler

Formül	Adı (IUPAC, Jenerik, Ticari)
 <p>Sülfat</p>	Terbutalin, BRICANYL 1-(3,5-Dihidroksifenil)-2-(tersiyerbutilamino)etanol
	Fenoterol, BEROTEC, PARTUSISTEN
	Salbutamol, SALBRO, SALBUTOL, VENTOLIN

Reseptör türü α Sempatomimetikler	Formül	Adı (IUPAC, Jenerik, Ticari)
a) Kateşolamin analogları	 <chem>Oc1ccc(cc1)C(O)CN</chem>	tartarat Oktopamin NORPHEN 1-(4-Hidroksifenil)-2-aminoetanol
	 <chem>CN(C)CC(O)c1ccc(O)cc1</chem>	tartarat Sinefrin (Oksedrin) SYMPATOL 1-(4-Hidroksifenil)-2-metilaminoetanol
	 <chem>CN(C)C(C)C(O)c1ccc(O)cc1</chem>	HCl Oxilofrin (Metilsinefrin) CARNIGEN 4-(1-hidroksi-2-(metilamino)propil)fenol
	 <chem>NCC(O)c1ccc(O)cc1</chem>	HCl Norfenefrin NOVADRAL
	 <chem>CCNCC(O)c1ccc(O)cc1</chem>	HCl Etilefrin EFFORTIL, CIRCUTON
	 <chem>CNCC(O)c1ccc(O)cc1</chem>	HCl Fenilefrin NEO-SYNEFRIO, ADRIANOL
	 <chem>NC(C)C(O)c1ccc(O)cc1</chem>	bitartarat Metraminol ARAMIN

Reseptör türü
 α **Sempatomimetikler**

Formül

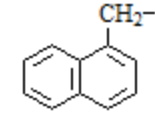

Adı (Jenerik, Ticari, IUPAC)

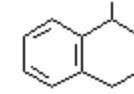
R

a) 2-İmidazolinler

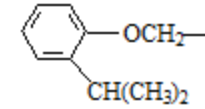
Nafazolin ALERGOFTAL, DELTARHINOL, RINOMISIN, SULFARHIN
2-(1-Naftilmetil)-2-imidazolin

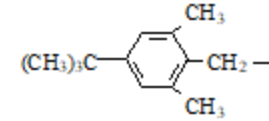
Tetrahidrozinol (Tettrizolin) BURNIL, VISINE, EYE-VISOL
2-(1,2,3,4-Tetrahidro-1-naftil)-2-imidazolin

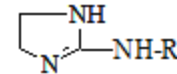
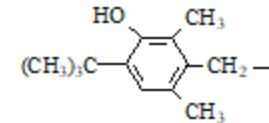
Fenoksazolin
2-(o-İzopropilfenoksimetil)-2-imidazolin

Ksilometazolin OTRIVINE
2-(4-t-Butil-2,6-dimetilbenzil)-2-imidazolin

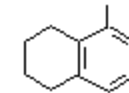

Oksimetazolin AFRIN, BURADIN, ILIADIN
2-(4-t-Butil-2,6-dimetil-3-hidroksibenzil)-2-imidazolin

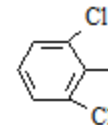

R

Tramazolin BICIRON
2-[(5,6,7,8-Tetrahidro-1-naftil)amino]-2-imidazolin

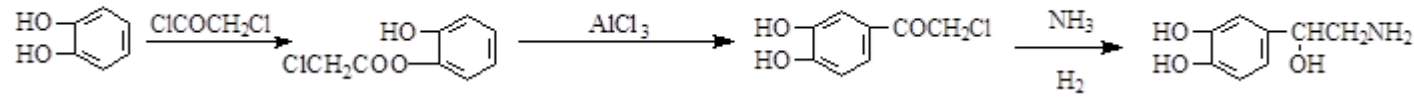

Klonidin CATAPRES, CATAPRESAN
2-(2,6-Diklorofenilamino)-2-imidazolin

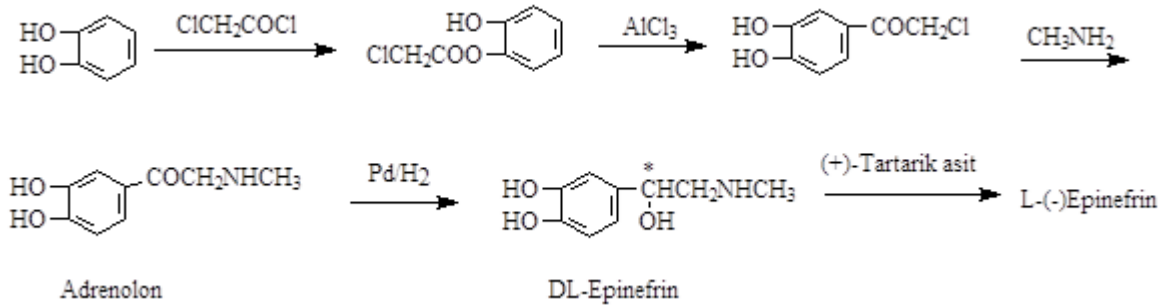
SENTEZ REAKSİYONLARI

Norepinefrin:

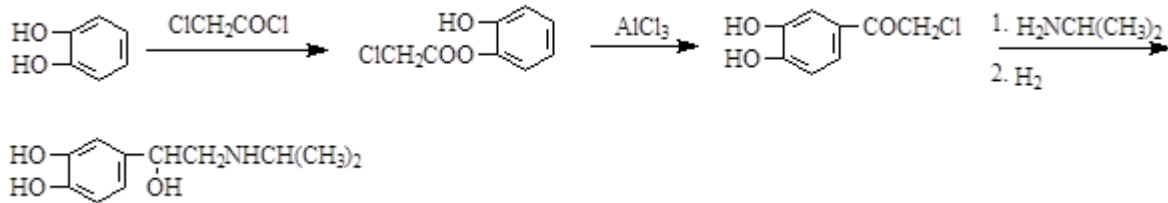

Epinefrin:

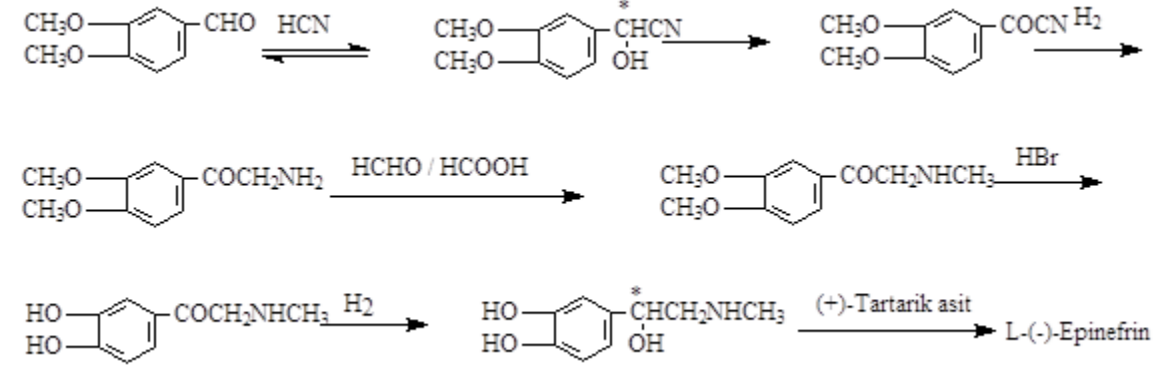
Yöntem:1

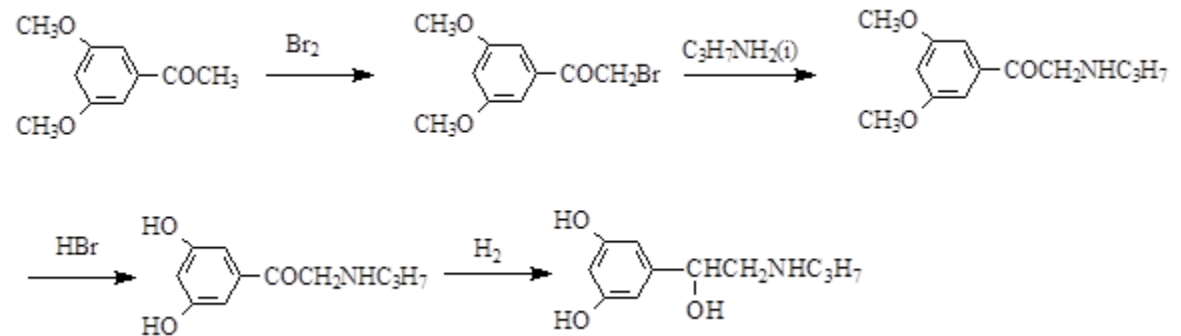
İzoprenalın:

Yöntem:2

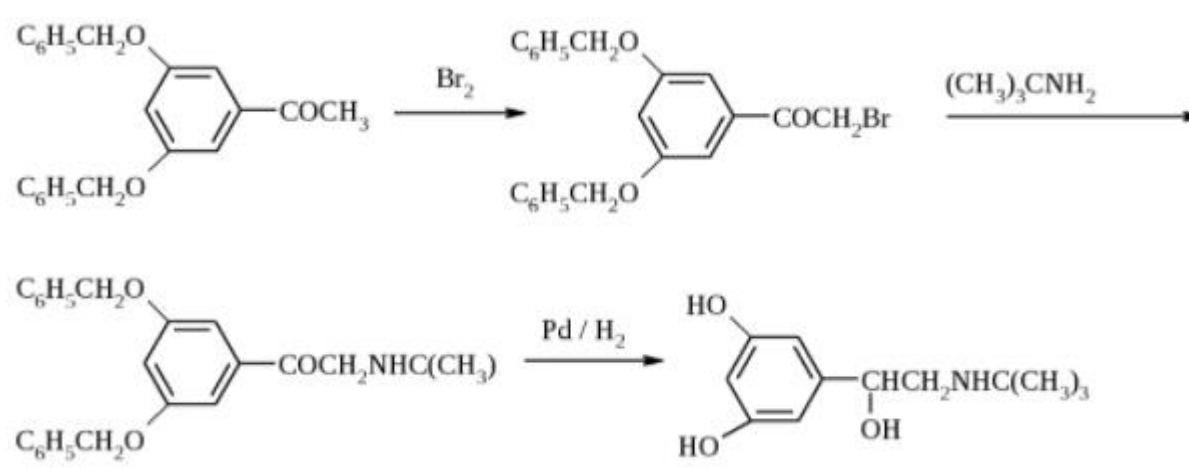

Orciprenalın:

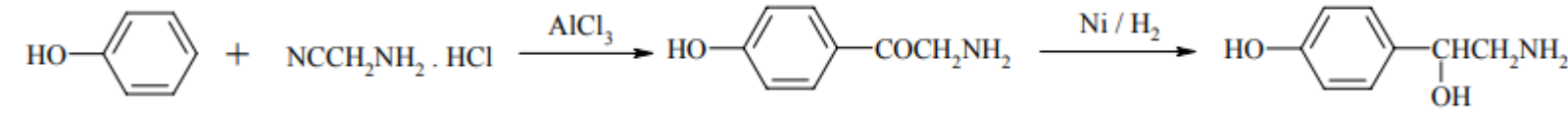

Terbutalin sentezi

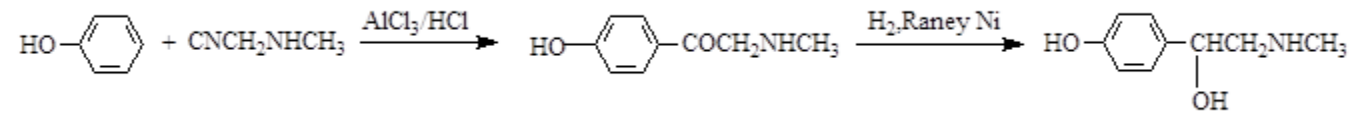

Oktopamin sentezi:

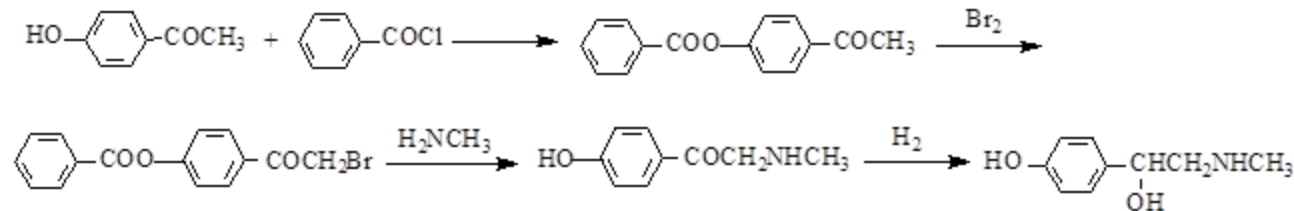

Sinefrin sentezi:

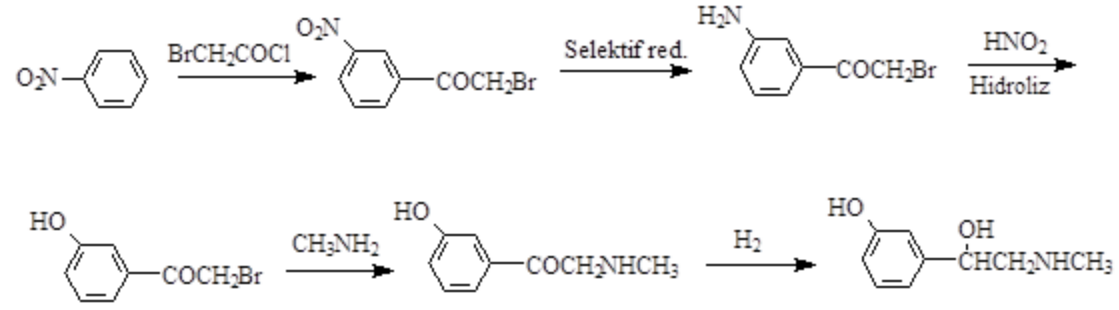
Yöntem 1:

Yöntem 2.

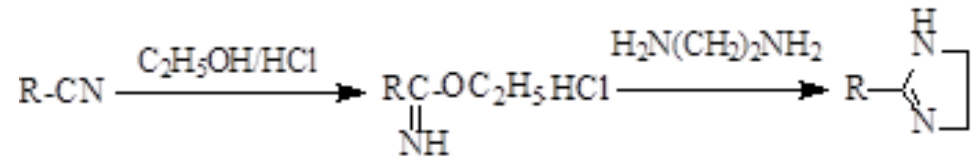

Fenilefrin sentezi

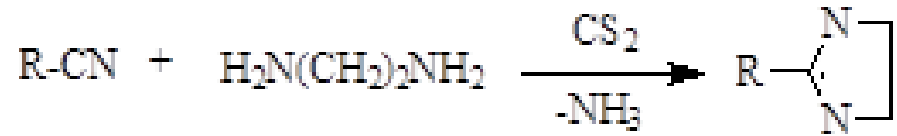

İmidazol türevlerinin sentezi

Bu gruptaki bileşiklerden **nafazolin ve fenoksazolin**, uygun nitril türevinin etanol ve hidrojen klorürle muamelesi sonucu kazanılan imidat hidroklorürün etilen diaminle kondensasyonu sonucu elde edilir.

Ksilometazolin, oksimetazolin ve tetrahidrozolin sentezinde ise uygun nitril bileşiği etilendiaminle yüksek ısıda kondanse edilir. Ortama eklenen karbon sülfür kondensasyonu kolaylaştırmaktadır.

Tramazolin ve klonidin sentezinde ilk aşama, uygun amin bileşiğinin amonyum tiyosiyanatla tiyoüre türevi oluşturmak üzere reaksiyona sokulmasıdır. Oluşan tiyoüre bileşiği daha sonra metil iyodürle S-metilzotiyuronyum türevine dönüştürülür. Son aşamada ise, etilendiaminle 2-imidazolin halkası kapatılır

